

Nader onderzoek Wet natuurbescherming Plangebied Tichelwei te Oostrum

COLOFON

BUREAU FAUNAX

Badweg 40 B
8401 BL Gorredijk

0513-435024

info@faunax.nl

www.faunax.nl

Lid van Netwerk Groene Bureaus

Nader onderzoek Wet natuurbescherming Plangebied Tichelwei te Oostrum

Gorredijk, januari 2020

In opdracht van:
Rho Adviseurs

Uitvoering:
Bureau FaunaX

Veldwerk:
Dhr. J. Groen

Rapportage:
Dhr. J. Groen, Dhr. R. Hiemstra, Dhr. J. Breidenbach, Mevr. M. van der Schaaf

Autorisatie:
Dhr. E.P. de Boer

Foto's voorpagina:
Impressie van het plangebied en sporen van de gewone grootoorvleermuis

© Bureau FaunaX. Gebruik en overname van gegevens alleen toegestaan met volledige bronvermelding:
Bureau FaunaX (2020). Natuurtoets Rho Adviseurs/Nader onderzoek/Wet natuurbescherming/Plangebied Tichelwei te Oostrum. Rapport 19058a. Bureau FaunaX, Gorredijk.

Disclaimer: In deze rapportage worden de resultaten van een onafhankelijk onderzoek behandeld. Bureau FaunaX heeft een adviserende rol en spreekt zich niet uit over de wenselijkheid van het plan waarop dit onderzoek betrekking heeft. Dit onderzoek is zo zorgvuldig en nauwkeurig mogelijk uitgevoerd. Het voorkomen van beschermde soorten is echter onvoorspelbaar. Aan dit rapport kunnen geen rechten worden ontleend. Op dit onderzoek zijn onze algemene voorwaarden van toepassing, zoals gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Leeuwarden.

INHOUDSOPGAVE

1	INLEIDING.....	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Doel	1
1.3	Ligging en karakteristiek van het plangebied.....	1
2	ONDERZOEKSMETHODIEK.....	3
2.1	Algemeen.....	3
2.2	Gierzwaluw.....	3
2.3	Huismus	4
2.4	Kerkuil & Steenuil	4
2.5	Vleermuizen	4
2.6	Steenmarter.....	5
3	RESULTATEN	6
3.1	Gierzwaluw.....	6
3.2	Huismus	6
3.3	Kerkuil & Steenuil	7
3.4	Vleermuizen	7
3.5	Steenmarter.....	10
4	EFFECTBESPREKING EN VERVOLGSTAPPEN.....	11
4.1	Effectbespreking.....	11
4.1.1	Huismus.....	11
4.1.2	Kerkuil	11
4.1.3	Gewone dwergvleermuis.....	11
4.1.4	Gewone grootoorvleermuis	11
4.1.5	Watervleermuis.....	11
4.1.6	Baardvleermuis.....	12
4.1.7	Steenmarter (zorgplicht)	12
4.2	Overzicht vervolgstappen.....	12
5	BRONNEN EN LITERATUUR.....	13

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

Men is voornemens een ontwikkeling door te voeren op het terrein aan de Tichelwei 22 te Oostrum. Het betreft een steenbakkerijcomplex waarop een steenoven en enkele haaghuizen staan welke een monumentale status hebben. Tevens zijn op het terrein vele loodsen aanwezig welke deels zijn opgetrokken uit golfplaten. Ook zijn in het plangebied enkele leegstaande en vervallen woningen aanwezig. Deze woningen bevinden zich echter in een deel van het plangebied waar in 2019 geen nader onderzoek heeft plaatsgevonden. Het exacte planvoornemen is op het moment van schrijven nog onduidelijk, maar er zal waarschijnlijk deels sprake zijn van restauratie en deels van sloop.

In het kader van de Wet natuurbescherming (Wnb) dient onderzocht te worden of er binnen de invloedssfeer van de voorgenomen sloop- en restauratie werkzaamheden beschermde natuurwaarden aanwezig (kunnen) zijn en of er sprake is van negatieve effecten op deze soorten als gevolg van de werkzaamheden. Met het oog hierop heeft Bureau FaunaX aan de hand van een ecologische quickscan een analyse gemaakt van de (mogelijk) binnen de invloedssfeer aanwezige beschermde natuurwaarden (Bureau FaunaX, 2019). Volgend op de quickscan is nader onderzoek uitgevoerd naar enkele (mogelijk) binnen het plangebied voorkomende en onder de Wnb beschermde soorten. In dit geval betrof dit nader onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van huismus, gierzwaluw, steenuil, kerkuil, steenmarter en vleermuizen. Onderhavige rapportage doet verslag van dit nader onderzoek.

1.2 Doel

Deze ecologische beoordeling geeft, voor zover mogelijk, antwoord op de volgende vragen:

1. Komen binnen het plangebied jaarrond beschermde nesten van de gierzwaluw, kerkuil, steenuil en/of huismus voor, dan wel vaste verblijfplaatsen van vleermuizen of steenmarters?
2. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkomen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn diverse bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 5.

1.3 Ligging en karakteristiek van het plangebied

In overleg met Rho Adviseurs is besloten in eerste instantie maar een deel van het plangebied te onderzoeken (figuur 1.1.). Dit deel van het plangebied bestaat uit de steenoven, de haaghuizen en een aantal loodsen welke deels leeg staan maar nog grotendeels worden gebruikt voor opslag.

Figuur 1.1. Het onderzochte deel van het plangebied. Bron: www.bing.com/maps.

2 ONDERZOEKSMETHODIEK

2.1 Algemeen

Bij de planning van het veldwerk is rekening gehouden met de optimale periode waarin verschillende soortgroepen geïnventariseerd kunnen worden. Deze optimale periode hangt bijvoorbeeld samen met vliegtijd, broedtijd en balts. Met het oog op het aantonen van de aanwezigheid van de huismus, kerkuil, steenuil en gierzwaluw zijn inventarisatieprotocollen opgesteld waarin deze optimale periode wordt beschreven, alsmede de bijbehorende onderzoeksinspanning (BIJ12, 2017). Ook voor het in kaart brengen van verblijfplaatsen van vleermuizen is een protocol opgesteld waarin is vastgelegd welke onderzoeksinspanning benodigd is (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging, 2017). Bureau FaunaX is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en werkt zoveel mogelijk volgens deze protocollen om de kwaliteit van het uitgevoerde onderzoek te waarborgen. De uitgevoerde onderzoeken (gierzwaluw, vleermuizen, steenmarter, kerkuil, steenuil) zijn deels gecombineerd op dezelfde avonden uitgevoerd.

2.2 Gierzwaluw

Het onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van gierzwaluwen is uitgevoerd conform het inventarisatieprotocol van het Netwerk Groene Bureaus (BIJ12, 2017). Het onderzoek heeft bestaan uit een territoriumkartering in de periode tussen 1 juni (voor deze datum zijn nog niet alle broedvogels aanwezig) en 15 juli (na deze datum vliegen de jongen uit). In deze periode zijn drie onderzoeksronden uitgevoerd, met een tussenliggende periode van minimaal tien dagen. Minimaal één van de onderzoeksronden is uitgevoerd tussen 20 juni en 7 juli, wanneer de kans op de aanwezigheid van jongen het grootst is. De veldbezoeken vonden steeds tegen zonsondergang plaats (over het algemeen tussen circa 21:00 en 22:30), wanneer de kans op het invliegen van vogels het grootst is, en zoveel mogelijk onder gunstige weersomstandigheden, bij droog weer en met weinig wind. Een telling bij langdurig koud en nat weer is zinloos: de broedvogels zijn dan elders of zitten stil op het nest.

Bij de onderzoeksronden is gelet op gedrag dat indicierend is voor broedende vogels, zoals door de straat vliegende groepjes gierende dieren met vluchten op dakgoot-, nok- en huishoogte en (vooral) bezoeken aan de waarschijnlijke nestplaats door invliegende dieren. Bij het observeren van deze laatste groep is rekening gehouden met de aanwezigheid van *bouncers*, niet-broedende vogels die roepend op een potentiële nestplaats aanvliegen en even hiervoor blijven hangen of deze kort aantikken zonder naar binnen te vliegen. In het geval van de aanwezigheid van een bezette nestlocatie roept dit vaak een reactie op van de aanwezige broedvogel(s), derhalve vormt dit gedrag van *bouncers* een goede manier om verblijfplaatsen op te sporen.

Dit onderzoek heeft zich specifiek gespitst op de uit bakstenen opgetrokken gebouwen in het plangebied, en dan met name de steenoven. Overige gebouwen in het onderzochte deel van het plangebied vormen geen geschikt broedbiotoop voor deze soort.

Tabel 2.1. Details nader onderzoek verblijfplaatsen gierzwaluw.

Ronde	Datum	Begin- eindtijd	Zon onder
1	13/06/2019	21:00-22:30	22:02
2	25/06/2019	21:00-22:30	22:06
3	05/07/2019	21:00-22:30	22:03

2.3 Huismus

Het onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de huismus is uitgevoerd conform de onderzoeksmethoden van het Kennisdocument Huismus (BIJ12, 2017). Dit onderzoek heeft plaatsgevonden aan de hand van twee veldbezoeken in de periode 1 april – 15 mei met een tussenliggende periode van minimaal tien dagen. De veldbezoeken zijn afgelegd onder goede weersomstandigheden, niet bij regen, harde wind en/of kou. De volgende waarnemingen van territoriale of nestindicerende huismussen hebben gediend als criteria voor het vaststellen van de aanwezigheid van verblijfplaatsen:

- De aanwezigheid van een territoriaal (zingend) mannetje op een goed zichtbare locatie als bijvoorbeeld een dakgoot of schoorsteen, dan wel de aanwezigheid van een paartje met balts, paring of ander gedrag dat wijst op de aanwezigheid van een nestplaats. Aan de hand van dergelijke waarnemingen kan worden aangetoond dat er in de directe nabijheid een nest aanwezig is, maar zal de exacte locatie hiervan vaak niet bekend zijn.
- Een nestindicatieve waarneming: het nest zelf is vaak niet zichtbaar, wel kan een nestlocatie worden afgeleid aan de hand van een bezoek van een oudervogel aan de waarschijnlijke nestlocatie, de aanwezigheid van vogels met nestmateriaal, in- of uitvliegende vogels met voedsel of ontlastingpakketjes, hoorbaar bedelende jongen vanuit de nestlocatie.

Tabel 2.2 geeft een overzicht van de onderzoeksronden. Bij iedere onderzoeksronde is het plangebied in zijn totaliteit onderzocht.

Tabel 2.2 Details nader onderzoek verblijfplaatsen huismus.

Ronde	Datum	Begin- en eindtijd
1	16/04/2019	14:30-17:00 uur
2	14/05/2019	10:30-13:00 uur

2.4 Kerkuil & Steenuil

Het onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van kerkuilen en steenuilen is uitgevoerd conform de onderzoeksmethoden van de kennisdocumenten van deze soorten. Dit onderzoek is gecombineerd met het onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen (tabel 2.1.). Hierbij is specifiek gelet op de aanwezigheid van een paar in broedbiotoop, territoriaal van roepende vogels en de aanwezigheid van bedelende jongen. In het geval van de steenuil is getracht roepen te ontlokken door geluidsopnames af te spelen.

2.5 Vleermuizen

Het onderzoek naar vleermuizen heeft bestaan uit een jaarrond onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen en is uitgevoerd conform het Vleermuisprotocol 2017 (Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus & Zoogdiervereniging, 2017).

Dit onderzoek heeft bestaan uit vier onderzoeksronden, twee in de kraamperiode (15 mei-15 juli, met een minimale periode van 10 dagen tussen beide bezoeken) en twee tijdens de paarperiode (15 augustus-1 oktober, minimaal 10 dagen tussen beide bezoeken). Tevens is in de winter een extra bezoek uitgevoerd om de steenoven te controleren op overwinterende vleermuizen. De bezoeken zijn telkens met minimaal vier personen tegelijk uitgevoerd.

Afhankelijk van de soort verblijven vleermuizen in bomen (zoals rosse vleermuis, watervleermuis, bosvleermuis en franjestaart), in gebouwen (gewone dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis) of zowel in bomen en gebouwen (ruige dwergvleermuis, grootoorvleermuis en baardvleermuis). De meeste soorten maken gebruik van een netwerk van verblijfplaatsen. Het onderzoek heeft zich specifiek gericht op die soorten waarvan mag worden aangenomen dat ze in gebouwen (kunnen) verblijven. Alle rondes zijn onder gunstige weersomstandigheden uitgevoerd. Voor de determinatie van vleermuizen is gebruikgemaakt van een batdetector van het type D240X Petterson met opnameapparatuur met zowel heterodyne als vertraagde opnamemogelijkheden. De sonargeluiden zijn geanalyseerd met gespecialiseerde software (programma 'Batsound'). Daarnaast is er gebruik gemaakt van een verrekijker en een lichtsterke zaklamp. In tabel 2.3 wordt een overzicht gegeven van de uitgevoerde onderzoeksronden in het kader van het vleermuizenonderzoek.

Tabel 2.3 Details nader onderzoek kraamverblijfplaatsen vleermuizen.

Datum	Periode	Begin- eindtijd	Zon
13/06/2019	Kraam01	22:02-00:02	22:02
05/07/2019	Kraam02	03:17-05:17	05:17
27/08/2019	Paar01	20:37-22:37	20:37
18/09/2019	Paar02	19:14-21:14	19:14

2.6 Steenmarter

Al hoewel de steenmarter in de provincie Fryslân is vrijgesteld, is in dit geval wel nader onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze soort uitgevoerd. Dit vanwege het feit dat tijdens de quickscan op meerdere locaties sporen van deze soort werden aangetroffen en het van belang kan zijn om te weten waar de verblijfplaatsen zich bevinden in het kader van de zorgplicht. Het onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van deze soort is gecombineerd met het onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen en uitgevoerd op basis van zichtwaarnemingen.

3 RESULTATEN

3.1 Gierzwaluw

In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van gierzwaluwen vastgesteld. Tijdens de onderzoeksronden zijn überhaupt geen gierzwaluwen waargenomen. Het voorkomen van verblijfplaatsen in het plangebied kan op basis hiervan worden uitgesloten.

- Er zijn bij het nader onderzoek **geen verblijfplaatsen van de gierzwaluw** in het plangebied vastgesteld.

3.2 Huismus

Tijdens de bezoeken in het kader van het nader onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van huismussen in het onderzochte deel van het plangebied zijn geen verblijfplaatsen vastgesteld. Wel is er een groep foeragerende huismussen waargenomen in de tuin van de woning aan Tichelwei nummer 20. Deze huismussen broeden buiten het onderzochte deel van het plangebied. Tijdens het vleermuisonderzoek werd in een loods (zie figuur 3.1.) een slapend mannetje waargenomen. Dit betreft een vaste- rust en verblijfplaats.

Figuur 3.1.: In één van de loodsen is een verblijfplaats van de huismus aangetroffen.

- Er is tijdens het nader onderzoek **één verblijfplaats van de huismus** in het plangebied vastgesteld.

3.3 Kerkuil & Steenuil

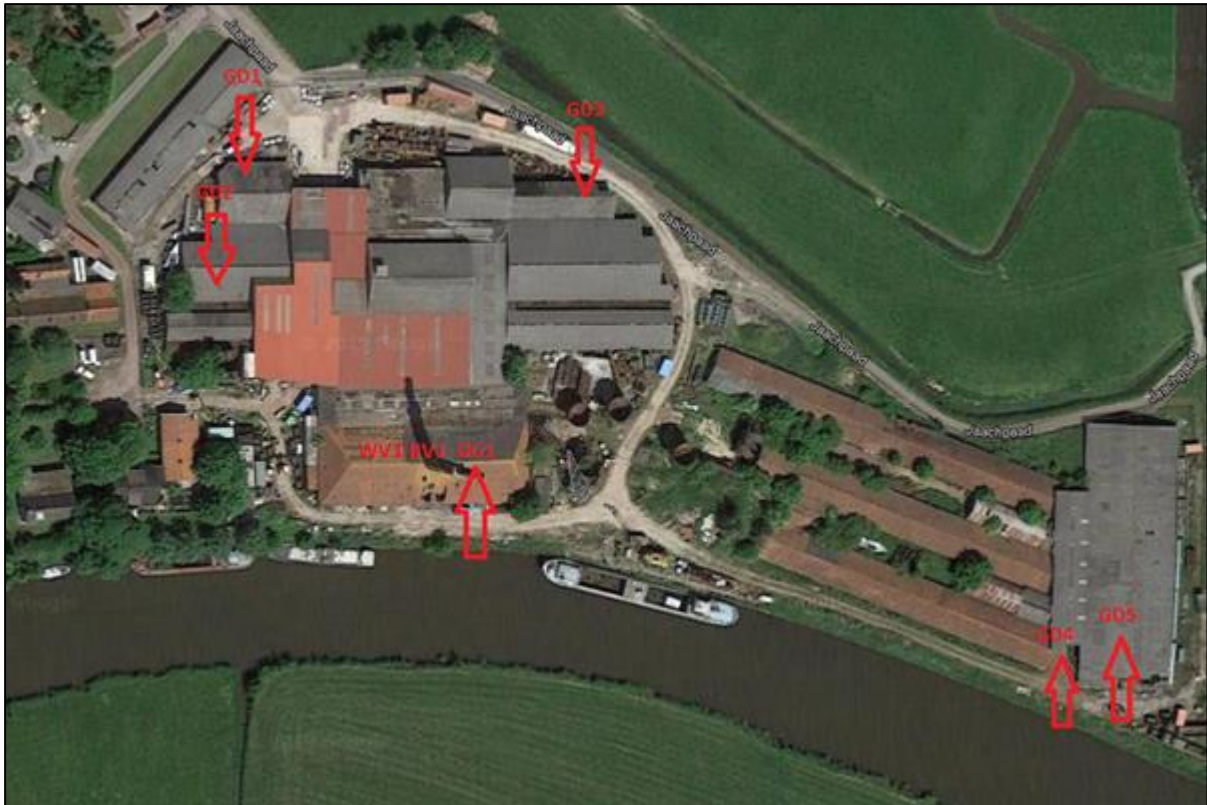
Tijdens het nader onderzoek naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van uilen in het plangebied zijn geen steenuilen waargenomen. Wel zijn er meerdere keren kerkuilen waargenomen, waaronder twee tegelijk. Uitgaande van de richtlijnen uit het kennisdocument van Bij12 en de richtlijnen van SOVON kan er derhalve worden uitgegaan van een broedgeval. Een dergelijk broedgeval is echter niet met zekerheid vastgesteld. Omdat niet alle loodsen even toegankelijk zijn kan een broedgeval echter niet worden uitgesloten. Op basis van zichtwaarnemingen en sporen is van negen loodsen vastgesteld dat deze door kerkuilen worden gebruikt (Figuur 3.2.). Een hoge concentratie aan sporen (wat duidt op een nestlocatie) is op geen van deze locaties aangetroffen. Waarschijnlijk is hier dan ook sprake van een netwerk aan verblijfplaatsen dat wordt gebruikt door één paartje kerkuilen en betreft het hier één territorium.

Figuur 3.2.: De loodsen in het plangebied waarvan is vastgesteld dat ze door kerkuilen worden gebruikt.

3.4 Vleermuizen

Tijdens het nader onderzoek naar verblijfplaatsen van vleermuizen zijn **zes verblijfplaatsen** van vleermuizen vastgesteld (zie figuur 3.3.). Dit betreffen vijf verblijfplaatsen van gewone dwergvleermuizen en één verblijfplaats in de oven welke wordt gebruikt door de gewone grootoorvleermuis, de watervleermuis en baardvleermuis. De verblijfplaatsen betreffen, zomerverblijven, paarverblijven en winterverblijven. Kraamverblijven zijn tijdens het onderzoek niet vastgesteld. De verblijfplaatsen worden weergegeven in figuur 3.3. en worden hieronder per soort behandeld. Naast de hierboven genoemde soorten zijn er tijdens het onderzoek ook rosse vleermuizen en laatvliegers waargenomen. Van deze soorten zijn in het plangebied geen verblijfplaatsen vastgesteld.

Figuur 3.3.: de vastgestelde verblijfplaatsen van vleermuizen in het plangebied. GD is gewone dwergvleermuis, GG is gewone grootoorvleermuis, WV is watervleermuis en BV is baardvleermuis.

GD1: betreft een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis die wordt gebruikt door minimaal één individu. Deze verblijfplaats was zowel in de kraamtijd als in de paartijd in gebruik en betreft derhalve zowel een zomerverblijf als een (potentieel) paarverblijf. De verblijfplaats is vastgesteld doordat meerdere keren is waargenomen dat vleermuizen de loods verlieten of binnen vlogen. De exacte locatie van de verblijfplaats is niet bekend.

GD2: betreft een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis die wordt gebruikt door minimaal drie individuen. Deze verblijfplaats was zowel in de kraamtijd als in de paartijd in gebruik en betreft derhalve zowel een zomerverblijf als een (potentieel) paarverblijf. De verblijfplaats is vastgesteld doordat meerdere keren is waargenomen dat vleermuizen de loods verlieten of binnen vlogen. De exacte locatie van de verblijfplaats is niet bekend.

GD3: betreft een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis die wordt gebruikt door minimaal twee individuen. Deze verblijfplaats was zowel in de kraamtijd als in de paartijd in gebruik en betreft derhalve zowel een zomerverblijf als een (potentieel) paarverblijf. De verblijfplaats is vastgesteld doordat meerdere keren is waargenomen dat vleermuizen de loods verlieten of binnen vlogen. De exacte locatie van de verblijfplaats is niet bekend.

GD4: betreft een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis die wordt gebruikt door minimaal twee individuen. Deze verblijfplaats was zowel in de kraamtijd als in de paartijd in gebruik en betreft derhalve zowel een zomerverblijf als een (potentieel) paarverblijf. De verblijfplaats is vastgesteld doordat meerdere keren is waargenomen dat vleermuizen de loods verlieten of binnen vlogen. De exacte locatie van de verblijfplaats is niet bekend.

GD5: betreft een verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis die wordt gebruikt door minimaal twee individuen. Deze verblijfplaats was zowel in de kraamtijd als in de paartijd in gebruik en betreft derhalve zowel een zomerverblijf als een (potentieel) paarverblijf.

Waarschijnlijk wordt deze verblijfplaats door dezelfde individuen gebruikt die ook gebruik maken van GD4. De verblijfplaats is vastgesteld doordat meerdere keren is waargenomen dat vleermuizen de loods verlieten of binnen vlogen. Tevens is een roepend mannetje waargenomen dat sociaal gedrag vertoonde in het dak van de loods. Onder de betreffende locatie zijn vleermuiskeutels aangetroffen.

GG1: betreft een verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis die wordt gebruikt door minimaal drie individuen. De verblijfplaats bevindt zich in de steenoven welke tevens dienst doet als foerageerplek voor deze soort. Aan de resten van vlinders die zich in de oven bevinden en de bijhorende vliegtijden van de betreffende nachtvlindersoorten is op te maken dat de oven grote delen van het jaar door grootoorvleermuizen worden bewoond. Waarschijnlijk bevinden zich in de oven verschillende hangplekken. In dat opzicht kan de oven worden gezien als één verblijfplaats met meerdere hangplekken. Overwintering door de gewone grootoorvleermuis is niet vastgesteld, maar kan niet worden uitgesloten vanwege het feit dat in de oven erg veel verstoppelkken aanwezig zijn waar de vleermuizen weg kunnen kruipen zonder zichtbaar te zijn.

WV1: Tijdens een winterbezoek waarbij gericht op basis van visuele waarnemingen is gezocht naar overwinterende vleermuizen, zijn in de steenoven 31 overwinterende vleermuizen aangetroffen. Acht van deze vleermuizen waren watervleermuizen. De vleermuizen maken dankbaar gebruik van de unieke eigenschappen van de steenoven. Door de dikke muren is er sprake van een sterke buffering, met als gevolg een stabiel klimaat met een temperatuur van rond de 7 graden celcius. Dit in combinatie met de vele gaten en kieren die in de steenoven aanwezig zijn, wat zorgt voor veel verstoppelkken, maakt de steenoven uitermate geschikt voor overwintering. Het werkelijke aantal dat in de oven overwintert is waarschijnlijk groter doordat een deel van de vleermuizen tijdens de telling niet zichtbaar was.

BV1: Van de 31 overwinterende vleermuizen die in de steenoven zijn aangetroffen, betroffen 23 baardvleermuizen. De baardvleermuis is een zeldzame vleermuissoort die gebonden is aan bossen, bosranden en kleinschalige landschappen. De vondst van een dergelijk hoog aantal overwinterende baardvleermuizen is dan ook zeer bijzonder te noemen en van grote ecologische waarde. Het werkelijke aantal dat in de oven overwintert is waarschijnlijk groter doordat een deel van de vleermuizen tijdens de telling niet zichtbaar was.

Figuur 3.4.: In de steenoven zijn 23 overwinterende baardvleermuizen vastgesteld.

3.5 Steenmarter

Het vaststellen van exacte verblijfplaatsen van de steenmarter is erg moeilijk omdat de ecooloog maar net moet waarnemen dat een steenmarter zijn verblijf betreedt of verlaat. Tijdens het veldwerk zijn meerdere keren steenmarters waargenomen, maar exacte verblijfplaatsen zijn niet vastgesteld. Toch mag worden aangenomen dat deze soort wel in het plangebied verblijft.

4 EFFECTBESPREKING EN VERVOLGSTAPPEN

4.1 Effectbespreking

Bij ruimtelijke ingrepen dient rekening te worden gehouden met de aanwezigheid van beschermde soorten. Wanneer dat niet of onvoldoende gebeurt, kunnen wetsovertredingen aan de orde zijn. Deze kunnen leiden tot vertragingen in het project. Door op de juiste manier rekening te houden met de aanwezige soorten, kunnen deze problemen vaak op eenvoudige wijze worden voorkomen.

4.1.1 *Huismus*

Tijdens het onderzoek is één verblijfplaats van de huismus vastgesteld. Indien deze verblijfplaats verloren gaat of in functie achteruit gaat dient er voor deze soort een ontheffing aan de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd, welke in de regel wordt afgegeven mits mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

4.1.2 *Kerkuil*

Tijdens het onderzoek is één territorium van de kerkuil vastgesteld dat bestaat uit een netwerk aan verblijfplaatsen. Indien het territorium verloren gaat of in functie achteruit gaat (bijvoorbeeld doordat een deel van de verblijfplaatsen verloren gaat) dient er voor deze soort een ontheffing aan de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd, welke in de regel wordt afgegeven mits mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

4.1.3 *Gewone dwergvleermuis*

Tijdens het onderzoek zijn vijf verblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis vastgesteld. Dit betreffen verblijfplaatsen die allemaal worden gebruikt door één of enkele individuen en zowel in de paartijd als in de kraamtijd in gebruik zijn. Voor elke verblijfplaats die verloren gaat of in functie achteruit gaat dient een ontheffing aan de Wnb te worden aangevraagd welke in de regel wordt afgegeven mits mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

4.1.4 *Gewone grootoorvleermuis*

Tijdens het onderzoek is één verblijfplaats van de gewone grootoorvleermuis vastgesteld welke in de actieve periode wordt gebruikt door minimaal drie individuen. Deze verblijfplaats bevindt zich in de steenoven. In de winterperiode zijn geen overwinterende grootoorvleermuizen aangetroffen, maar het kan niet worden uitgesloten dat deze soort in de oven overwintert. Indien deze verblijfplaats verloren gaat of in functie achteruit gaat (hier is al snel sprake van indien de oven wordt gerestaureerd), dient er voor deze soort een ontheffing aan de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd, welke in de regel wordt afgegeven mits mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

4.1.5 *Watervleermuis*

Tijdens het onderzoek zijn in de steenoven tevens 8 overwinterende exemplaren van de watervleermuis aangetroffen. Het werkelijke aantal dat in de oven overwintert ligt waarschijnlijk hoger. Indien deze verblijfplaats verloren gaat of in functie achteruit gaat (hier is al snel sprake van indien de oven wordt gerestaureerd), dient er voor deze soort een ontheffing aan de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd, welke in de regel wordt afgegeven mits mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

4.1.6 *Baardvleermuis*

Tijdens het onderzoek zijn in de steenoven tevens 23 overwinterende exemplaren van de baardvleermuis aangetroffen. Een bijzondere vondst. Het werkelijke aantal dat in de oven overwintert ligt waarschijnlijk hoger. Indien deze verblijfplaats verloren gaat of in functie achteruit gaat (hier is al snel sprake van indien de oven wordt gerestaureerd), dient er voor deze soort een ontheffing aan de Wet natuurbescherming te worden aangevraagd, welke in de regel wordt afgegeven mits mitigerende en compenserende maatregelen worden uitgevoerd.

4.1.7 *Steenmarter (zorgplicht)*

Tijdens het onderzoek zijn geen verblijfplaatsen van steenmarters vastgesteld. Het is echter aannemelijk dat deze wel in het plangebied aanwezig zijn. We adviseren om in het kader van de zorgplicht werkzaamheden zo uit te voeren dat steenmarters en andere vrijgestelde diersoorten die zich in het plangebied bevinden de kans krijgen om te vluchten.

4.2 Overzicht vervolgstappen

Om de werkzaamheden binnen de kaders van de Wet natuurbescherming uit te voeren, bevelen wij de volgende vervolgstappen aan.

- **Huismus:** Indien de vastgestelde verblijfplaats verloren gaat of in functie achteruit gaat dient voor deze soort een ontheffing aan de Wnb te worden aangevraagd.
- **Kerkuil:** Indien het territorium verloren gaat of in functie achteruit gaat, dient voor deze soort een ontheffing te worden aangevraagd.
- **Gewone dwergvleermuis.** Indien één of meerdere verblijfplaatsen verloren gaan of in functie achteruit gaan dient voor deze soort een ontheffing te worden aangevraagd.
- **Gewone grootoorvleermuis.** Indien de vastgestelde verblijfplaats verloren gaat of in functie achteruit gaat, dient voor deze soort een ontheffing aan de Wnb te worden aangevraagd.
- **Watervleermuis:** Indien de vastgestelde verblijfplaats verloren gaat of in functie achteruit gaat, dient voor deze soort een ontheffing aan de Wnb te worden aangevraagd.
- **Baardvleermuis:** Indien de vastgestelde verblijfplaats verloren gaat of in functie achteruit gaat, dient voor deze soort een ontheffing aan de Wnb te worden aangevraagd.
- **Zorgplicht:** Voer de werkzaamheden zo uit dat steenmarters en andere vrijgestelde soorten de kans krijgen om te vluchten.
- Tevens is nog steeds een aanbeveling uit de quickscan van belang. We bevelen aan om de werkzaamheden **buiten het broedseizoen** uit te voeren. Indien dit niet mogelijk is kan voor aanvang van de werkzaamheden een broedvogelcheck worden uitgevoerd zodat in delen van het plangebied waar geen negatieve effecten op broedvogels op kunnen treden werkzaamheden kunnen worden uitgevoerd.

5 BRONNEN EN LITERATUUR

BIJ12, 2017. Kennisdocumenten gewone dwergvleermuis *Pipistrellus pipistrellus*, Kerkuil *Tyto alba*, Steenuil *Athene noctua*, Gierzwaluw *Apus apus*, Huismus *Passer domesticus* en Gewone grootoorvleermuis *Plecotus auritus*. Versie 1.0, juli 2017.

Bureau FaunaX (2019). Natuurtoest ontwikkeling oude steenfabriek te Oostrum.

Dietz, C., O. von Helversen & D. Nill, 2009. Vleermuizen. Alle soorten van Europa en Noordwest-Afrika. Biologie, kenmerken, bedreigingen. Tirion Natuur.

Korsten, E. en Regelink, J.R. (2010). Herkennen van potentiële vleermuiswaarden in het kader van quickscans en ander ecologisch vooronderzoek. Cursus; Zoogdierverseniging rapport 2010.44. Zoogdierverseniging, Nijmegen.

Lange R., R. Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek (2003). Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij van de KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten, Utrecht.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.), 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en oecologie. Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging (KNNV), Utrecht.

Vleermuisvakberaad Netwerk Groene Bureaus, Zoogdierverseniging, 2017. Vleermuisprotocol 2017, maart 2017. www.netwerkgroenebureaus.nl en www.zoogdierverseniging.nl.